

بسم الله الرحمن الرحيم

کردشگری باید ار در عمل

(واکشیای نایسازدها)

ویرایش:

مایکل هاگز

دیوید ویور

کریستوف فور

برگردان:

دکتر حمید ضرغام بروجنی

عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

مرضیه همتی

الیکا حسنی

عنوان و نام پدیدآور	گردشگری پایدار در عمل (واگشایی ناسازدها)/ ویرایش مایکل هاگز، دیوید ویور، کریستوف فور؛ برگردان حمید
مشخصات نشر	ضرغام بروجنی - مرضیه همت، الیکا حسینی.
مشخصات ظاهری	تهران: مهکامه، ۱۴۰۱.
شابک	۳۸۴ ص:، نمودار.
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا	978-622-7239-98-0
یادداشت	عنوان اصلی: The practice of sustainable tourism: resolving the paradox, 2015.
یادداشت	کتابنامه
موضوع	گردشگری پایدار Sustainable tourism
شناسه افزوده	گردشگری پایدار -- نمونه پژوهی Sustainable tourism-- Case studies
شناسه افزوده	هیوز، مایکل، ۱۹۷۱-م. ویراستار Hughes, Michael, 1971
شناسه افزوده	ویور، دیوید بروس، ویراستار Weaver, David Bruce
شناسه افزوده	فور، کریستف، ویراستار Pffor, Christof
شناسه افزوده	ضرغام، حمید، ۱۳۲۹- مترجم Zarghami Boruhojoni, Hamid
شناسه افزوده	همتی، مرضیه، ۱۳۶۵- مترجم
شناسه افزوده	حسینی، الیکا، ۱۳۶۶- مترجم
رده‌بندی کنگره	G۱۵۶/۵
رده‌بندی دیویی	۳۳۸/۴۷۹۱
شماره کتابشناسی ملی	۸۸۴۸۸۹۰۲

انتشارات مهکامه

نام کتاب: گردشگری پایدار در عمل (واگشایی ناسازدها)

ویرایش: مایکل هاگز - دیوید ویور - کریستوف فور

برگردان: دکتر حمید ضرغام بروجنی - مرضیه همتی - الیکا حسینی

ناشر: مهکامه

ناظر چاپ: بهزاد ربیعی فراهانی

طرح جلد: محمودرضا لطیفی

لیتوگرافی: نقش

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۱

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۳۹-۹۸-۰

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با «قانون حقوق مؤلفان و مصنفان مصوب ۱۳۴۸» برای ناشر محفوظ و منحصرأ متعلق به نشر مهکامه می‌باشد. لذا هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از این کتاب (از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، عکس‌برداری، نشر الکترونیکی، هر نوع انتشار به‌صورت اینترنتی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم، فایل صوتی یا تصویری و غیره) بدون اجازه کتبی از نشر مهکامه ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

انتشارات مهکامه: ناشر تخصصی گردشگری و هتلداری

نشر و پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، نرسیده به لبافی‌نژاد، کوچه انوری، پلاک ۸، طبقه دوم

فکس: ۶۶۹۶۱۵۰۹

تلفن: ۶۶۴۸۸۲۰۳ - ۶۶۴۹۷۰۵۰ - ۶۶۹۶۱۵۰۹

واتساپ: ۰۹۰۳۲۶۷۴۸۴۴

همراه: ۰۹۱۲۳۹۷۴۰۲۱

www.mahkameh.com

en_mahkame@yahoo.com

telegram.me/mahkamepublisher

اصلاحات و الحاقات احتمالی، در سایت انتشارات مهکامه:

پست الکترونیکی:

تلگرام:

فهرست

۱۱	.....	برآغاز
۱۳	.....	مکاران و مشارکت کنندگان در این کتاب
۱۳	.....	ردبیران
۱۴	.....	یستندگان
۲۳	.....	صل ۱: گردشگری پایدار در عمل
۲۳	.....	واجهه با واقعیت متضاد مفهوم گردشگری پایدار
۲۴	.....	ر مفهوم توسعه پایدار تا مفهوم گردشگری پایدار
۲۶	.....	۲- ناسازه
۲۶	.....	ساختار کتاب
۳۱	.....	منابع
۳۳	.....	بخش اول: مفهوم سازی گردشگری پایدار
۳۵	.....	فصل ۲: گردشگری انبوه آگاهانه به عنوان آرمان «نسل سوم» در قرن بیست و یکم
۳۵	.....	مقدمه
۳۵	.....	وفاق همگانی بر گردشگری انبوه به عنوان نهشت نسل اول
۳۷	.....	تضاد اصلی
۳۸	.....	گردشگری جایگزین به عنوان دومین آنتی تز
۳۸	.....	چهار تناقض
۴۰	.....	گردشگری پایدار به عنوان سنتز اولیه
۴۱	.....	گردشگری انبوه به عنوان سنتز نسل سوم
۴۶	.....	دیالکتیک فرعی
۴۸	.....	نتیجه گیری
۴۸	.....	منابع

فصل ۳: سیاست عمومی گردشگری در پیگیری پایداری اختلاف بین گفتار و واقعیت (تئوری و عمل) .. ۵۳

مقدمه	۵۳
بازخوانی مجدد یک پارادایم قدیمی	۵۳
استراتژی‌های ملی پایداری	۵۵
مورد استرالیا: عدم تطابق بین حرف و واقعیت	۵۶
تلاش‌های اجرایی: زمینه گردشگری	۵۷
واقعیت یک دیدگاه اقتصادی متعصبانه از پایداری	۶۱
از حکومت تا حکمروایی؛ راهی برای پیشرفت؟	۶۲
نتیجه‌گیری: از میان برداشتن شکاف بین حرف و عمل	۶۳
یادداشت‌ها	۶۴
منابع	۶۵

فصل ۴: ترویج گردشگری پایدار به صورت میان رشته‌ای .....

مقدمه	۷۱
رویکرد	۷۳
تجربه ارزیابی اثرات زیست محیطی	۷۴
تلفی از مسائل و اثرات ارزیابی اثرات زیست محیطی (EIA) و اقتصادی اجتماعی - زیست محیطی (ESE) در طول زمان	۷۵
قلمرو توسعه ارزیابی اثرات زیست محیطی و در نظر گرفتن مقیاس پیرامونی	۷۶
ملاحظات حکمرانی و مدیریتی خارج از حیطه کار کارگزاران پروژه‌های ارزیابی اثرات زیست محیطی	۷۷
تجربه گردشگری پایدار	۷۷
تلفی و اثرات موضوعات زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی (ESE) گردشگری در طی زمان	۷۸
گسترش قلمرو و سنجش مقیاس در توسعه گردشگری	۷۹
ملاحظات حاکمیتی و مدیریتی فراتر از اپراتورهای گردشگری	۸۱
ارزیابی اثرات زیست محیطی (EIA) و گردشگری پایدار: سفرهای موازی	۸۱
راه پیش رو	۸۳
منابع	۸۴

فصل ۵: پایان گردشگری پایدار؟ جهت‌گیری مجدد مباحث .....

مقدمه	۸۹
نقد‌های پایداری	۹۱
روندهای جهانی کنونی: بررسی اجمالی	۹۴

۱۰۰	تغییر مسیر بحث
۱۰۲	نتیجه گیری
۱۰۳	منابع
۱۰۹	فصل ۶: گردشگری پایدار؛ تناقض ها، ناسازگاری ها و راه پیش رو؟
۱۰۹	مقدمه
۱۱۰	تعریف ها و ناسازگاری ها
۱۱۵	تناقضات عمده
۱۲۰	نتیجه گیری و چشم انداز آتی
۱۲۲	منابع
۱۲۵	بخش دوم: چشم انداز مقصد
۱۲۷	فصل ۷: گردشگری جزیره؛ مدل سازی سیستمی برای پایداری
۱۲۷	مقدمه
۱۲۹	رویکرد سیستمی به توسعه پایدار گردشگری
۱۳۲	بررسی سیستم های گردشگری پایدار جزیره
۱۳۴	مدل سازی سیستم های نرم (SSM) و توسعه پایدار گردشگری جزایر
۱۳۸	نتیجه گیری
۱۳۹	منابع
	فصل ۸: ادراک گردشگران از محصولات گردشگری مردم محور برای گردشگری پایدار در بالی،
۱۴۳	اندونزی
۱۴۳	مقدمه
۱۴۵	گردشگری جایگزین و گردشگری جامعه محور
۱۴۷	گردشگران جایگزین و جامعه محور
۱۴۸	پایگاه مطالعه؛ بالی
۱۴۹	نوسعه گردشگری در بالی
۱۵۱	روش شناسی
۱۵۲	نتایج تحقیق و بحث در زمینه دیدگاه گردشگران جامعه محور
۱۵۲	جاذبه ها
۱۵۳	خدمات سفر
۱۵۴	حمل و نقل / دسترسی

سر آغاز

از زمانی که برای نخستین بار دختران خوبم، مرضیه (دانش‌آموخته ارشد مدیریت جهان‌گردی) و الیکا (دانشجوی دکتری گردشگری)، کتاب *The Practice of Sustainable Tourism* را برای ترجمه مشترک به من معرفی کردند، سه سالی می‌گذرد. با نگاهی به فهرست و محتوای آن، دریافتیم که این کتاب برای پر کردن شکاف عمیق موجود بین تئوری و عمل توسعه پایدار و پاسخ‌گویی به تناقضات مطرح در این زمینه، مشحون از آموزه‌های ارزشمندی است که می‌تواند برای علاقه‌مندان توسعه گردشگری و دانشجویان این رشته، هم در شناسایی منابع طبیعی و فرهنگی گردشگری و هم ارزیابی پتانسیل انواع گردشگری انبوه، بوم‌گردی، و گردشگری جامعه محلی برای توسعه پایدار گردشگری بسیار سودمند باشد. بنابراین، آنان را به این ترجمه تشویق کردم.

اشتیاق و پیگیری این عزیزان برای ترجمه کتاب از یک سو و محتوای شایان توجه آن از سوی دیگر، مرا هم مشغول کرد. کار به سرعت پیش می‌رفت که همه‌گیری کووید ۱۹ موجب قطع بسیاری فعالیت‌ها شد. من نیز ترجمه را رها کردم. مدتی به طول انجامید تا زمانی که آنان ترجمه کتاب را تمام کردند اما در تطبیق با آنچه خودم (در فصول اولیه) انجام داده بودم نقص‌هایی داشت. بنابراین، دوباره پیگیر ادامه کار شدم و تلاش کردم کار را با اتکای به ترجمه آنان پیش برم که البته مشکلات خاص خود را داشت. به هر حال، اکنون جای خرسندی بسیار است که ترجمه کتاب تکمیل شده و به‌عنوان تجربه‌ای بسیار پرارزش، آموزنده و گران‌سنگ از کار گروهی پیش روی شماست.

این کتاب در سه بخش و هجده فصل تنظیم شده است:

بخش اول، مفهوم‌سازی گردشگری پایدار، در شش فصل مستقل به بحث درباره گردشگری پایدار، تاریخچه، وضعیت فعلی و پیش‌بینی آینده، سیاست گردشگری برای پیگیری توسعه مجدد و پایداری می‌پردازد.

بخش دوم، چشم‌انداز مقصد، شامل هفت فصل مجزا از مطالعات موردی مقصد، ادراک گردشگران از محصولات گردشگری، رویکرد دولتی به پایداری گردشگری است و چگونگی عملیاتی‌سازی برنامه‌های توسعه گردشگری پایدار را بررسی کرده است.

بخش سوم، چشم‌انداز مجریان، شامل چهار فصل به‌علاوه یک فصل نتیجه‌گیری از دید مجریان گردشگری است. موضوعاتی از قبیل سهم زمین‌گردشگری در گردشگری پایدار، نقش رویدادها در ایجاد مقصدهای گردشگری پایدار و چالش‌ها، فرصت‌ها و تعاملات در این فصل بحث و بررسی شده است. در این کتاب، نگرانی‌های مربوط به تاریخ، میراث و فرهنگ جوامع محلی مقصدهای گردشگری، تنش‌های ملموس گردشگری جایگزین و تناقضات مرتبط با رشد مداوم گردشگری انبوه (به‌عنوان یک ویژگی فراگیر) با رویکردی هم‌پیوند با تغییرات آب‌وهوایی بررسی شده است. از دستاوردهای مهم این کتاب توضیح مزایای گردشگری حامی فقرا و جامعه‌های محلی حاشیه‌نشین از یک‌سو و بررسی وجوه عملی ابزارهای بالقوه مدیریت پایدار منابع گردشگری از سوی دیگر است که با برخورداری از همفکری و دیدگاه‌های گروهی از بزرگان اندیشمند و صاحب‌نظران بین‌المللی گردشگری انجام شده است؛ از جمله ریچارد باتلر، دیوید ویور، مایکل هیوز، کریستف فور، والری شپرد، مایکل هیوز و انگوس موریسون-سائدرز و... .

این ویژگی‌ها در واقع کتاب را به‌نوعی راهنمای عملی توسعه پایدار گردشگری تبدیل کرده و در دورانی که توسعه پایدار و به‌کارگیری اصول آن در گردشگری، بیش از هر زمان دیگری اهمیت دارد، مطالعه آن -علاوه بر دست‌اندرکاران سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توسعه گردشگری- برای دانشجویان و پژوهشگران دانشگاهی رشته‌های گردشگری، جغرافیا، علوم اجتماعی و توسعه ضرورت دارد. در پایان، لازم می‌دانم از تلاش‌های دلسوزانه و آگاهانه مسئولان انتشارات مهکامه، که پرچمداری نشر اندیشه‌های ارزشمند توسعه گردشگری را عهده‌دار شده‌اند، سپاسگزاری کنم و از قادر متعال توفیقشان را خواستار شوم. امیدوارم خوانندگان فرهیخته و ارجمند ما را رهن منت خود ساخته و از دیدگاه‌های خود درمورد محتوای کار انجام‌شده، نواقص و کمبودها -که قطعاً مسئولیت آن‌ها را پذیرا هستیم- ما را مطلع کنند.

حمید ضرغام بروجنی

اسفند ۱۴۰۰